

4444444444

Pintes Livia

Egészségügyi Középiskola, Dunaszerdahely, e-mail: lpintes@gmail.com

Discere non est vitiosum, sed ignorare – Nem a tanulás szégyen, hanem a tudatlanság

Ilyenkor, február közepén elkezdődik minden középiskolás végzős diák számára az izgalom, aggodalom és félelem időszaka, hiszen alig pár hét múlva kezdetét veszi egy hosszadalmas folyamat, melynek érettségi vizsga a neve. Az egész folyamat március derekán indul az írásbeli résszel, a szakközépiskolák esetében áprilisban folytatódik a gyakorlati érettségivel, s e szakasz méltó lezárása a szóbeli érettségi vizsga májusban. A hivatalos definíció szerint az érettségi vizsga (röviden érettségi) a középiskolai tanulmányokat lezáró és a felsőoktatásba bebocsátó vizsga, amely számos ország jogrendszerében szerepel. Az érettségi vizsga – matúra, a felnőtté válás vizsgája – azt hivatott bizonyítani, hogy a tanuló négy éves tanulmányai alatt elért egy meghatározott szintet, teljesítette a kitűzött oktatási–nevelési célokat. Ez a vizsga manapság elengedhetetlen követelmény a felsőfokú intézményekben való továbbtanuláshoz. Cikkemben megpróbálom az idegen nyelvek olda-

laról megközelíteni az érettségi vizsgák problematikáját.

Európában először 1788-ban találkozhatunk az érettségi vizsgával, de ez a vizsga még meg sem közelítette a mai formáját, sőt a továbbtanulás sem volt a vizsga sikeres teljesítéséhez kötve. A mai Szlovákia területén 1849-ben vezették be ezt a típusú megmérettetést, és már a kezdetektől két részre – írásbelire és szóbelire – osztották. Annak idején a végzősök anyanyelvből, latin nyelvből, görög nyelvből és matematikából tettek vizsgát, tehát már akkor is nagy hangsúlyt fektettek az idegen nyelvek oktatására. Az 1990-es évek oktatáspolitikájának meghatározó eleme az érettségi vizsga megújítása, reformja. Rengeteg próbálkozás, innováció után a mai formáját 2005-ben érte el az idegen nyelvi matúra, amikor is kötelezően bevezették az extern érettségi vizsgát – azaz a központilag egységes tesztet és az intern – belső érettségi vizsga írásbeli részét –, azaz a fogalmazásírást. Az új rendszerben min-

den kommunikatív készség – olvasás, hallgatás, írás, beszéd – felmérésére sor kerül. Idegen nyelveknél az extern teszteléssel a diákok receptív (olvasás és szövegértés, hallgatás és szövegértés), produktív (írásbeli megnyilvánulás), interaktív (olvasás és szövegértés + írásbeli megnyilvánulás, hallgatás és szövegértés + írásbeli megnyilvánulás) és a kommunikatív készségeit kell felmérni. Mindezt két szinten: B1 – középszinten, illetve B2 – emelt szinten. Minden egyes készségterületen a nemzetközi szintleírásoknak megfelelően határozzák meg azt, hogy mit kell tudnia a vizsgázónak. A feladatok típusait tekintve egyaránt megtalálhatóak a „multiple choice” típusú feladatok, hozzárendeléses, behelyettesítéses, sorrend felállítós, helyes/nem helyes típusú és a helyes nyelvtani alak alkotása típusú feladatok. Mindezek és a modern elvárások miatt a középiskolai idegennyelv-tanításban kötelezővé vált a készségfejlesztésen alapuló nyelvtanítás.

Ha valaki az Európai Unióban érvényesülni szeretne, elengedhetetlen, hogy felhasználói szinten ismerjen legalább egy idegen nyelvet. Egy idegen nyelv elsajátítása egy egész életen át tartó folyamat. Ebben nagy szerepe van az oktatási intézményeknek – iskoláknak. A gyermekek sokszor már óvodás korukban elkezdik – játékos, mondókás formában – az idegen nyelv tanulását. Harmadik osztályos kortól heti 3 órában tanulják a nebulók az angol nyelvet, de sok iskolában már az első osztálytól oktatják az idegen nyelvet. A képzési program szerint hatodik osztályban kötelező bevezetni a második – illetve a magyar iskolások számára immáron harmadik – idegen nyelvet. Azt hiszem, sok pedagógus kollégám véleményét tolmácsolom azzal, hogy a kevesebb sokszor több lenne (lehetne). Beszéljünk inkább egy idegen nyelvet, de azt tökéletesen. Nem tartom szerencsésnek azt sem, hogy a legtöbb alapiskolában kötelezően az angolt kell választani idegen nyelvenek. A német anyanyelvű országok – Ausztria, Németország, Svájc – közelsége, a jobb munkalehetőségek ezen országokban mind a német nyelv mellett szólnak. Ezért fontos, hogy mire a diákok az érettségig eljutnak, megfelelő legyen tudásszintjük, kommunikációs képességeik, hogy félelmek, aggodalmak nélkül várják a „végső megmértetést”. Sajnos azt tapasztalom, hogy ez a legkisebb mértékben sincs így. Hogy miért, rengeteg válasz, feltételezés létezhet erre a kérdésre. Talán nem elegendő az idegen nyelv oktatására szánt óraszám? Túl terjedelmes a tananyag? Netalán az érettségi vizsga szintje elérhetetlennek tűnik a diákok számára? Csak néhány a lehetséges okok közül.

1. Az óraszámról: A Közös Európai Nyelvi Referenciakeret szerint bármely középfokú nyelvvizsga B2 szintnek felel meg. Ez a szint a nyelvtanárok szerint öt-hatszáz óra nyelvtanulással érhető el. Ez alatt nem csupán az iskolai nyelvórákat, hanem az otthoni tanulást is kell érteni. Lehet valóság-alapja annak a feltételezésnek, hogy kevés az idegen nyelvekre szánt óraszám. Szakközépiskolákban heti 3 órá határoz meg a képzési program az idegen nyelvekre. Sajnos az a tapasztalat, hogy ez az óraszám nem emelkedik, ugyanis a szabad órákkal inkább a szaktantárgyakat erősítik, hiszen ez az iskola profílja, az érettség után ebben a szakmában fog a tanuló elhelyezkedni, logikusnak tűnik, hogy a szaktantár-

gyakra szánnak több órát. Marad tehát a kötelező minimum. Ez még rendben is lenne, ha az összes alapiskolából jövő diák egyenlő, jó alapokkal rendelkezne az adott idegen nyelvből, s erre lehetne építeni a középiskolai tanulmányok során. De nem ez a valóság. Egészségügyi középiskolában tanító tanárként tapasztalom, hogy azok a diákok, akik az alapiskolában angolt tanultak első idegen nyelvként, iskolánkba kerülve a német nyelvet választják. Szándékuk, hogy az iskola elvégzése után Ausztriában szeretnének dolgozni ápolóként. Bizonyára hasonló a helyzet a pincér, szakács, építőipari munkás, szolgáltatások szakon tanuló diákok körében is. Mondhatni tehát azt, hogy a középiskola első osztályában a „kezdő” tanulók miatt szinte a nulláról kell kezdeni az idegen nyelv tanítását. Négy év alatt szinte lehetetlen az előírt tananyagot „megtanítani”.

2. A tananyagról: Az oktatás egységes nemzetközi osztályozásának rendszerét (röv. ISCED) az ENSZ oktatási és kulturális szervezete, az UNESCO dolgozta ki. Célja, hogy rendelkezésre álljon egy olyan eszköz, amely lehetővé teszi a nemzeti és nemzetközi oktatási statisztikák összegyűjtését, összesítését és összehasonlítását. Az ISCED rendszer alapját a képzési program alkotja. Eme rendszer szerint a középfokú oktatás az ISCED 3 szerint zajlik. Az ISCED-ben részletesen, aprólékosan szét van bontva az adott szinteken követelhető tananyag. Az elsajátítandó nyelvtani jelenségek, szókinccs és konverzációs témakörök mennyisége temérdek, sok tanárnak gondot okoz „bepréselni” minden követelményt a tanórákba. Vagy ha nagy nehezen sikerül is, nem marad elég idő a gyakorlásra. Ezenkívül német szakos tanárként – minden részrehajlás nélkül – kijelenthetem, s ebben bizonyára sok tanártársam is egyet ért, hogy a német nyelvtan nagyon bonyolult, szerteágazó és nehéz. A nálunk „divatos” idegen nyelvek között talán a legnehezebben elsajátítható. Persze ezzel nem szándékom elriasztani senkit sem a német nyelv tanulásától, csak arra próbáltam rávilágítani, hogy talán a követelmények tényleg teljesíthetetlenek, vagy legalábbis a felmérések nem olyan eredményeket hoznak, amilyeneket a tanárok és a diákok szeretnének.

3. A vizsga szintjéről: A vizsga szintjének szabályozó funkciója van. Legyen a vizsgaszint elég magas ahhoz, hogy növelje a motivációt – húzóerőt

jelentsen, de a középiskola teljesítőképességénél ne legyen magasabb. Sokszor az az érzésünk, hogy pontosan ez a funkció nem stimmel. Túl magas a mérce? Lehetséges. Egy magyarországi felmérés szerint a nyelvtanároknak kellett eldönteniük, hogy milyen tudási szintet képesek elérni diákjaikkal. Az eredmények elég lehangolóak lettek. A szakközépiskolában a némettanárok a B1-es szintet csak a kitűnő diákok felével tudják elérni, a gyengék számára ez a szint már-már elérhetetlen. Az érettségi vizsga legalsó szintjének pedig mindenképpen e célcsoport számára is elérhető szinten kell lennie. Talán a három szintű idegennyelvi érettséghez való visszatérés lenne a megoldás? Nem az én tisztem eldönteni. Mindenesetre megérvé átértékelni ezt a pontot is.

Bizony az érettségi vizsga az, ami a diákok számára az első igazi megmértetést jelenti. Nemcsak a tudásról ad bizonyítványt, de belépő is a főiskolára, egyetemre. Nem mindegy tehát, hogy milyen eredménnyel érettségiznek le a tanulók. A legfontosabb, hogy a végzős diák rendszeresen készüljön, tájékozódjon. Vegyék a fáradságot és nézzék meg az előző évek feladatsoyait, mérjék fel tudásukat, s ha tudják, miben vannak hiányosságaik, ne szégyelljenek segítséget kérni. Minden végzős diáknak kívánok lelkiismeretes felkészülést és sok sikert a középiskolai éveket lezáró számonkéréshez – az érettségire.

Felhasznált irodalom:

- Bárdos Jenő (2002): Az idegen nyelvi mérés és értékelés elmélete és gyakorlata. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Einhorn Ágnes (1999): Nyelvtudás és vizsga. Educatio, 3. sz.
- Pad Adrienn: Ahány nyelvet beszélsz, annyi ember vagy.
<http://www.teraz.sk/slovensko/takmerpatina-slovakov-tvrdiv-ze-sa/12925-clanok.html>
- Kolektív autorov (2009): Vývoj a perspektívy maturitnej skúšky v Slovenskej republike. MPC, ŠPÚ, ISBN: 978-80-970261-1-0
- <http://www.iedu.sk>
- <http://www.nucem.sk>
- http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/gymnazia/vzdelavacie_oblasti/nemecky_jazyk
- <http://www.ofi.hu/tudastar/iskolarendszer/iscsed-oktatas-egyseg>
- Kompolt, P.: Poznámký k histórii maturitnej skúšky. In: Pedagogické spektrum 3/4, marec - apríl 2004, roč. XIII., str. 83 - 96.